

SPOLUPRÁCE BRITSKÝCH VYSOKÝCH ŠKOL SE SFÉROU PODNIKÁNÍ

Jiří Závada

Reforma vysokého školství

Posilování vazeb mezi vysokými školami a průmyslem i celou podnikatelskou sférou se stalo významnou součástí současné vysokoškolské reformy ve Velké Británii.

Reforma, rozložená na pět let, byla vyhlášena počátkem minulého roku: v lednu 2003 schválil britský Parlament reformní dokument – Bílou knihu vlády nazvanou „Budoucnost vysokého školství“. Problematice spolupráce vysokých škol se sférou podnikání je v Bílé knize věnována jedna z hlavních úvodních kapitol a pojednávají o ní i vyčleněné pasáže v dalších částech knihy. Otázkám spolupráce je v koncepci reformy připisován značný, dosud nebyvalý význam. Ukazuje se, že i v této oblasti je nutno se opřít o výsledky vysokoškolských aktivit posledních let a naplno je rozvinout. Podle Bílé knihy, „zabezpečování transferu technologií univerzitami je ve Spojeném království stále relativně nové: většina univerzit začala s komerčními aktivitami od poloviny 90. let. Existují jasné důkazy, že v průběhu posledních pěti let bylo dosaženo významného pokroku v počtu uplatněných patentů, vyjednaných licencí a společností pro realizaci výsledků výzkumu vytvořených univerzitami.“ Přesto však Spojené království „stále zaostává za Spojenými státy v mnoha aspektech technologického transferu. Průzkumy identifikovaly množství bariér, které stále ještě zadržují přiblížování průmyslu k univerzitám“, nebo naopak, „frustrují univerzitní snahy“.

Reformní Bílá kniha je výslovně věnována vysokému školství v Anglii. V obrysech však vystihuje situaci a reformní postupy i ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku. A to tím spíše, že i v oblasti vysokého školství existují problémy, o kterých společně rozhoduje Parlament Spojeného království. Na druhé straně se vyskytují odlišnosti v přístupech vysokoškolské reprezentace a správních orgánů jednotlivých zemí. Například v otázce školného. K možnému zvýšení horní hranice školného, navrhanému v Bílé knize a nyní již potvrzenému ve schváleném vysokoškolském zákoně, byl opakovaně vyslovován nesouhlas

zvláště ve Skotsku. S výhradami k předpokládaným postupům při zavádění nově koncipovaného školného bylo možné se setkat i ve Walesu a Severním Irsku.

Kromě Bílé knihy byla otázkám soustavného posilování vazeb mezi britskou podnikatelskou sférou a vysokými školami věnována „Lambertova zpráva“. Z podnětu ministra financí britské vlády provedl tým Richarda Lamberta, člena Výboru pro monetární politiku Anglické banky, rozsáhlý průzkum. Spočíval ve shromáždění a analýze názorů asi 300 respondentů – představitelů průmyslu a celé podnikatelské sféry, vysokých škol a také zprostředkujících organizací, například regionálních rozvojových agentur a profesních organizací. Členové týmu provedli více než stovku rozhovorů v Británii, ale i v zahraničí – v USA, v Japonsku, Finsku, Austrálii a Německu. Předběžná zpráva z průzkumu, sumarizující hlavní témata, se objevila v červnu 2003, závěrečná zpráva byla předložena vládě v říjnu a zveřejněna v prosinci 2003. Zprávy poskytl nejnovější informace, analýzy, případové studie a v neposlední řadě i soubory konkrétních návrhů na reformní opatření.

Bílou knihu vlády i Lambertovu zprávu v otázkách spolupráce vysokých škol s průmyslem vhodně doplňují průběžně aktualizované další informační zdroje publikované na internetu. Zvláště cenné jsou informace poskytované na webových stránkách Rady pro financování vysokého školství v Anglii (HEFCE) pod názvem „Podnikání a komunita“.

V dokumentu „Budoucnost vysokého školství“ v Lambertově zprávě i v informacích HEFCE jsou zajímavá hodnocení existujících a nově navrhovaných typů a forem spolupráce vysokých škol s podniky, rozvíjených na bázi vysokoškolského výzkumu a vzdělávání. Jejich charakteristiky mohou posloužit jako východisko pro porovnávání úrovně spolupráce dosahované v Británii a v jiných zemích, a také jako inspirační zdroj pro volbu určování cest a způsobů jejího dalšího rozvíjení. Nabízejí totiž představy o trendech a probíhajících i nastávajících konkrétních změnách v oblasti spolupráce.

Financování spolupráce vysokých škol s průmyslem, zabezpečování spolupráce v místním, regionálním a celostátním kontextu

Na podporu aktivit vysokých škol v oblasti transferu znalostí vytvořila vláda zvláštní, třetí tok veřejných financí v roce 1999. Toto financování bylo organizačně zabezpečováno vysokoškolskými finančními radami pomocí zvláštních iniciativ, zejména pak v letech 2001/2002 prostřednictvím Vysokoškolského inovačního fondu (HEIF) v první etapě jeho činnosti (HEIF 1). K zabezpečení finanční podpory rostoucích interakcí mezi vysokoškolskými institucemi a průmyslem, a také mezi vysokými školami a širší komunitou, byla rozvinuta působnost Vysokoškolského inovačního fondu v jeho druhé etapě – určené na léta 2003/2004 a 2004/2005 (HEIF 2). Jestliže pro činnost Vysokoškolského inovačního fondu v Anglii v první etapě (léta 2001/2002) bylo poskytnuto 77 milionů liber, ve druhé etapě se počítá s dalším navýšením veřejných financí a s celkovým objemem prostředků ve výši 187 milionů liber v letech 2003/2004 a 2004/2005.

Vysokoškolský inovační fond byl zřízen na základě partnerských dohod mezi Ministerstvem obchodu a průmyslu/Úřadem pro vědu a technologii (DTI/OST), Vysokoškolskou finanční radou pro Anglii (HEFCE) a Ministerstvem školství a odborné přípravy (DfES). Vláda prohlásila, že HEIF bude konsolidován jako prostředek permanentního třetího toku financování univerzit, jehož rozsah se v Anglii zvyšuje na 90 milionů liber ročně k roku 2005/2006. Třetí tok finančních prostředků pro vysoké školství je orientován speciálně na spolupráci s průmyslem a doplňuje se jím základní financování vysokých škol – zaměřované v prvním toku na výzkum, ve druhém toku na výuku a studium. Třetí tok financí umožňuje univerzitám vytvořit capacity na:

- účast v rozvoji sítí a v dalších akcích spojujících vysoké školy se sférou podnikání, včetně malých a středních podniků;
- „prodávání“ výsledků výzkumu a výuky podnikům;
- zřizování různých způsobů napojení na průmysl, včetně zřizování center transferu technologií k poskytování poradenství, provádění smluvního výzkumu a dohod o licencích;

- zřizování společností pro realizaci výsledků výzkumu a výuky;
- poskytování výcviku v podnikatelství pro absolventy v oborech vědy a inženýrství;
- vytváření pracovních míst v průmyslu pro studenty.

Mnoho univerzit si stěžuje, že dokonce s předpokládaným navýšením veřejných financí do Vysokoškolského inovačního fondu bude třetí tok financí malý v porovnání s 1 miliardou liber poskytovanou pro výzkum Radou pro financování vysokého školství v Anglii a zhruba 800 miliony liber poskytovaných výzkumnými radami. Argumentují tím, že vyšší finance třetího proudu zabezpečí rychlejší přenos výsledků z vědecké báze do průmyslu a širší komunity. V tomto bodě existuje silný konsensus mezi univerzitami, které se více či méně intenzivně zabývají výzkumem.

Představitelé průmyslu si často ještě neuvědomují rozdíl mezi finančními toky směřujícími do univerzit. Konfederace britského průmyslu (CBI), jedna z vedoucích nezávislých organizací zaměstnavatelů, však již veřejně uvítala třetí tok financí a vyzvala vládu, aby investice do tohoto toku zvýšila na 150 milionů ročně.

Důležité je podporovat spolupráci vysokých škol s průmyslem na všech úrovních: v místním, regionálním i celostátním měřítku. Deficity se projevují zejména na regionální úrovni, proto zejména do regionů se upírá zvýšená pozornost. Ukazuje se, že nutno zejména vytvářet pevnější partnerství mezi vysokoškolskými institucemi a regionálními rozvojovými agenturami (Regional Development Agencies, RDAs); tyto agentury budou zvyšovat své možnosti působení také proto, že se v nich bude alokovat část prostředků Vysokoškolského inovačního fondu.

Na tomto základě bude vláda podporovat spolupráci, probíhající jak na bázi výzkumu, tak i na bázi vzdělávání. Jedna předkládaná forma spolupráce v této souvislosti je originální: prostřednictvím Vysokoškolského inovačního fondu bude vláda financovat „sít dvaceti výměn znalostí“ („a Network of 20 Knowledge Exchanges“); jde o síť dvaceti vysokých škol, které se nevěnují intenzivně výzkumu, ale orientují se převážně na vzdělávání. Na základě výrazné profesního zaměření svých vzdělávacích činností

Č L Á N K Y

spolupracují s podniky vstupujícími do dané sítě. Do budoucna hodlají vysoké školy tuto spolupráci dále rozvíjet – i s využitím grantů, které jim poskytne Vysokoškolský inovační fond.

Podrobněji lze o rozvoji spolupráce pojednat s rozlišením její orientace – převážně na výzkum nebo na výuku.

Spolupráce vysokých škol s podniky na bázi výzkumu

Východiskem rozvoje spolupráce vysokých škol s průmyslem na bázi výzkumu je další podstatný rozvoj výzkumu, jeho stimulace.

Ke zlepšování situace ve výzkumu jsou v Bílé knize o budoucnosti vysokého školství navrhována následující opatření:

- dosáhnout zlepšení ve financování výzkumu a přenosu znalostí,
- posilovat světovou úroveň univerzit,
- zaměřovat univerzity na podporu regionálních ekonomik,
- poskytnout univerzitám větší finanční jistotu pomocí při zřizování nadačních fondů.

Vláda v této souvislosti vyhlásila následující záměry:

- zabezpečit růst nákladů na výzkum v roce 2005–2006 v hodnotě 1,25 miliard liber ve srovnání s rokem 2002–2003, což znamená růst kolem 30 % v reálných hodnotách;
- povzbuzovat a oceňovat výzkum všemi dostupnými prostředky; více investovat do rozhodujících výzkumných departmentů a univerzit, které jim umožní lépe konkurovat se světem;
- vyvíjet nové stimuly k podpoře a zlepšování výzkumu;
- podporovat a oceňovat talentované výzkumníky, zabezpečovat jim místa v postgraduálním výzkumu financovaném vládou.

Je nepochybné, že univerzity a koleje mohou v důsledku těchto opatření hrát vyšší úlohu v transferu

znalostí do sféry podnikání, ve vytváření pracovních příležitostí a zajišťování prosperity. Otázky spolupráce vysokých škol s průmyslem totiž zapadají do celkové koncepce rozvoje vysokoškolského výzkumu.

Většina respondentů Lambertova průzkumu z univerzit sdělila, že realizační aktivity jejich univerzity zaměřené k místní sféře podnikání a širší komunitě jsou součástí jejich poslání. Stupeň významu spojený s těmito aktivitami je však u jednotlivých institucí rozdílný. Někteří podnikatelé, zvláště pak představitelé malých a středních podniků, zdůrazňují obtíže, s nimiž se setkávají, když chtějí přijmout správné lidi do instituce nebo zjistit, jaký výzkum, konzultační činnost nebo jiné podpůrné práce by pro ně byly vhodné. Řada univerzit založila centra pro spojení s představiteli průmyslu, zvláště malých a středních podniků, jako místa, kam mohou podnikatelé zavolat a získat informace o absolventech anebo požádat o radu, koho kontaktovat na univerzitě, chtějí-li přijímat nové zaměstnance z řad studentů apod. Tam, kde si tento přístup vyzkoušeli, setkávají se všeobecně s pozitivními ohlasy.

Důležitá je soustavná stimulace účasti většího počtu malých a středních podniků na spolupráci s vysokými školami. V Lambertově průzkumu respondenti z univerzit poukazyvali na obtíže a dodatečné náklady vznikající v souvislosti se snahou dosahovat spojení s malými a středními podniky. Upozorňovali, že je nepravděpodobné, aby mnozí představitelé malých a středních podniků navazovali spojení s univerzitami z vlastní iniciativy. Doporučovali, aby se zvýšila úloha vývojových agentur (development agencies) v usnadnění spojení mezi sférou podnikání a univerzitami. Prioritou by měla být identifikace zatím nespolečupracujících malých a středních podniků, které mají potenciál získat významný prospěch ze spolupráce s univerzitami.

Bude se šířit zakládání společných podniků – vysokých škol a průmyslu. Šetření odhalilo, že velké mnohonárodní společnosti mají zájem na redukci spolupráce s velkým počtem vysokých škol a soustředují se na strategičtější pojaté dlouhodobé vztahy s menším počtem institucí. Většina univerzit zahrnutých do těchto strategických partnerství s tímto postupem souhlasí. Mají tím zajištěno stabilní dlouhodobé financování. Jejich výzkumníci mohou pracovat na živých problémech a ve spolupráci s výzkumníky z průmyslu mají

přístup k nejnovějším technologiím a průmyslovým zařízením.

Počet průmyslových společností pro realizaci výsledků výzkumů – zakládaných univerzitami a velkými, ale i středními a malými podniky – v posledních pěti letech v Británii rychle rostl a je nyní v proporci k výdajům na výzkum vyšší nežli v USA a Kanadě. Univerzitní stimulační fondy, které poskytují základní kapitál pro vytváření podniků kolem výzkumných záměrů, byly považovány za významné činitele tohoto růstu. V Lambertově průzkumu byla posuzována otázka, zda nyní Británie neprodukuje nadměrné množství realizačních průmyslových společností a zda mají všechny perspektivu další existence. Jedna z odpovědí uváděla: „*Současná statistika nasvědčuje tomu, že velmi vysoký počet vytvořených společností bude dlouhodobě neudržitelný.*“

Některé odpovědi z obou sektorů, z vysokých škol i průmyslu, vyjadřovaly názor, že v Británii by měl být přikládán stejný význam zakládání realizačních společností a poskytování licencí. Realizační společnost je finančně náročnější, je spojena s větším rizikem, její založení trvá déle a zahrnuje více lidí než standardní licenční transakce. Podle jedné odpovědi ze sféry průmyslu užití licencí ze strany univerzit je pravděpodobně účinnějším prostředkem implementace znalostí. Mnoho amerických univerzitních institucí úspěšných v technologickém transferu, včetně Massachusettského technologického institutu, dává daleko větší důraz na licence nežli na realizační společnosti.

Celkově vzato, spojení mezi britskými univerzitami a světem podnikání na bázi výzkumu je silné a rostoucí. Během roku 2001 vytvořily univerzity 175 nových vývojových a realizačních společností a tento počet vzrůstá – v průměru kolem 70 ročně v letech 1999–2003. Vznikají inovativní společnosti jako například Leeds spin-out Ecertec. Jejím záměrem je vyvíjet „chytré součástky“, které dovolí podle potřeby měnit tvar letadel. Existuje i rychlý růst počtu podaných patentů: o 22 % mezi lety 1998–1999 a 1999–2000. Proporce výstupů vysokoškolského výzkumu financovaných soukromými společnostmi ve Spojeném království je rovněž vysoká, nyní je na vyšší úrovni než v USA. Existují četné příklady, kdy vysokoškolské instituce pomáhají soukromým společnostem, aby byly více inovativní a konkurenceschopné. Univerzita Exeter poskytuje například

zařízení pro vývoj výrobků, která pomáhají více než třem stům malých firem.

Tento pohyb je však třeba dále všestranně stimuloval, obohacovat o nové formy a překonávat zábrany, které se stavějí tomuto procesu do cesty.

Lambertova zpráva upozornila na další jednotlivé formy spolupráce mezi sférou podnikání a sektorem vysokého školství i na překážky, které ztěžují uskutečňování vyvozených záměrů.

Mnoho respondentů Lambertova průzkumu komentovalo význam personálních interakcí v přenosu znalostí mezi oběma sektory. Řada respondentů zaznamenala, že přenos znalostí je rostoucí měrou nelineární proces zahrnující mnoho aktérů – nejen členy univerzit a komunit podnikatelů, ale i studenty, sponzory, odbory a jiné sítě. Tato spojení jsou významná pro umožňování přenosu poznatků a mnoho vysokých škol organizuje konference, semináře a jiné podobné akce, aby se činnosti těchto skupin navzájem propojily.

Několik respondentů Lambertova průzkumu informovalo o služebních pobytech pracovníků univerzit v průmyslu a opačně. Všeobecně však tato forma spolupráce není příliš rozšířena.

Někteří podnikatelé podali zprávu o sponzorování profesorských kateder nebo jednotlivých pregraduálních či postgraduálních studentů.

Mnoho respondentů ze světa podnikání i vysokých škol oznamuje množící se výzkumné projekty na bázi spolupráce, například na základě 6. Rámcového programu EU. Respondenti z univerzit i podniků zdůrazňovali potřebu vyjádřit pokud možno již na počátku všech společných projektů výzkumů souhlas s převodem příslušných práv vyplývajících z intelektuálního vlastnictví.

Rozsah konzultační činnosti poskytované univerzitami vůči sféře podnikání roste. Univerzity sdělují, že akademická konzultační činnost by mohla vést k většímu počtu dohod o výzkumu založeném na spolupráci se sférou podnikání.

Vysokoškolské instituce nabízejí širokou škálu kurzů, které napomáhají kontinuálnímu profesnímu

rozvoji zaměstnanců jednotlivých firem nebo podnikatelských sektorů. Zde se již těsně spojuje spolupráce podnikaná na bázi výzkumu se spoluprací v oblasti vzdělávání.

Spolupráce s podniky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy

V poslední čtvrtině minulého století prošly britské univerzity a koleje dramatickou transformací. Udržely si vysokou kvalitu a tradiční spolehlivé hodnoty, třebaže se počty jejich studentů zvýšily trojnásobně a financování se v průměru na jednoho studenta snížilo o polovinu.

Vláda má zájem lépe zabezpečovat nejen výzkum, ale i výuku na vysokých školách. K tomu jsou – podle Bílé knihy – navrhována následující opatření:

- zlepšovat výuku a oceňovat její excelentní úroveň;
- umožňovat vstup na vysoké školy většímu počtu zájemců a uspokojovat tímto způsobem potřeby jednotlivců i společnosti v odbornostech vysokoškolské úrovně;
- podporovat uchazeče o studium a studenty pocházející ze znevýhodněných skupin granty, příspěvky k nákladům na školné, stipendii;
- poskytnout vysokým školám možnost zabezpečení vyšších přínosů ze školného tak, že se zvětší rozmezí hodnoty školného; nikoli již jen od 0 liber do 1000 liber, ale od 0 liber až do 3000 liber ročně; vysoké školy si konkrétní výši školného v tomto rozmezí stanoví samy; studentům budou poskytnuty půjčky, které budou muset splácet až v době, kdy výše jejich výdělku po skončení školy překročí sumu 15 000 liber ročně.

Tento poslední návrh Bílé knihy již byl schválen a potvrzen novým vysokoškolským zákonem č. 67/2004. Zákon se výslovně a plně týká Anglie. Wales a Severní Irsko má možnost změn a úprav ve zvolených přístupech k realizaci ustanovení zákona o školném. Skotsko svá značná autonomní práva, daná britskou legislativou posledních let, již využívá i v konkrétní otázce školného, takže školné ani v men-

ší výši (do 1000 liber ročně) od studentů nepožaduje. Nicméně diskuse o školném – i v navrhované vyšší úrovni – ve Skotsku pokračují. Podle zákona školné v novém pojetí a výši má být studenty placeno od roku 2006. Podle odhadu britského Ministerstva školství a odborné přípravy se asi tři čtvrtiny vysokých škol rozhodnou pro školné v nejvyšší hranici 3000 liber ročně a přibližně čtvrtina pravděpodobně zůstane u současné úrovně, tj. u částky 1125 liber ročně.

Otázka školného je nanejvýš důležitá, nicméně východiskem pokračujícího pohybu vysokých škol směrem k dalšímu upevňování vzájemné spolupráce s průmyslem je bezpochyby zajištění dalšího průběhu institucionální a programové diverzifikace vysokého školství. Znamená to potřebu sledovat jak teoretické, tak i profesní zaměření výuky a studia na všech stupních – bakalářském, magisterském i doktorském. Neustále vést v patrnosti rovněž rozvoj progresivních forem výuky, a sice zejména těch, které kombinují osvojování poznatků a metod tvořivého myšlení se získáváním praktických zkušeností a dovedností (jako jsou například „sandwichové“ kurzy).

Cestu ukazují zejména nejmladší vysoké školy. Mnohé z nových univerzit měly od počátku výrazné profesní zaměření. Orientovaly se na nové kurzy orientované na výchovu studentů v odbornostech a poznatcích, které jsou požadovány v nových expandujících oblastech ekonomie. Růst zájmu o tyto předměty je velký. Mezi lety 1995 a 1998 počet studentů, kteří absolvovali studium v oblasti designu, vzrostl celkově o 32 % a v počítačových technologiích o 21 %. Mnoho univerzit zařazuje do studijních programů odborné poznatky a dovednosti, které jsou klíčové pro zaměstnatelnost, a také poskytuje širokou škálu krátkých kurzů, aby napomohly kontinuálnímu profesnímu rozvoji lidem – zaměstnancům jednotlivých firem nebo celých podnikatelských sektorů – kteří již působí v pracovním procesu a potřebují držet krok s nejnovějšími pokroky ve své oblasti.

Při zlepšování odborné přípravy nutno zajistit, aby všichni absolventi, včetně těch, kteří studují tradiční akademické disciplíny, měli možnost získat odpovídající odborné poznatky a dovednosti pro život v rychle se měnícím pracovním prostředí. Proto bude třeba pokračovat ve finanční podpoře úsilí vysokoškolských institucí, aby se do kurzů integrovaly dovednosti a vlastnosti, požadované zaměstnavateli, jako napří-

klad umění komunikace, podnikavost a schopnost týmové spolupráce.

Vedle poskytování připravených absolventů pro sféru soukromého podnikání hrají univerzity zásadní úlohu v rozvoji pracovních sil veřejného sektoru. Vysoké školy svými nově vyvinutými programy pro graduované důstojníky policie a sociální pracovníky a kvalitní odbornou přípravou profesionálních pracovníků ve zdravotnictví, zvyšují svůj význam pro veřejné služby. Projevuje se například potřeba, aby kolem 10 % všech vysokoškolských absolventů a 40 % absolventů matematiky odcházelo do učitelské praxe, má-li být dosaženo cíle, že v Anglii v roce 2005 vzroste počet učitelů o 10 000.

V přípravě nových pracovních sil a k jejich kontinuálnímu profesnímu rozvoji je rozhodující vytváření těsných spojení mezi zaměstnavateli v jednotlivých průmyslových sektorech a relevantními fakultami a departamenty vysokých škol. Nové Sektorové rady pro odbornou přípravu hrají klíčovou roli při spojení mezi univerzitami a zaměstnavateli a při pomoci zaměstnavatelům, aby mohli jednat jako informovaní zákazníci univerzit; mohou být proto vyvíjeny a úspěšně realizovány kurzy, které naplní potřebu zaměstnavatelů. Sektorové rady poskytují zaměstnavatelům příležitost pracovat společně na identifikaci potřeb týkajících se odpovídajících praktických znalostí a dovedností. Zaměstnavatelé však mohou rezignovat na účast v tomto procesu, pokud sektorové rady nezískají větší přímý vliv na univerzitní kurzy a kurikula. V Lambertově zprávě se proto také objevil návrh, aby vysokoškolské finanční rady a jiné organizace podílející se na financování vysokého školství více braly v úvahu názory zaměstnavatelů při rozhodování, jak alokovat finance předurčené pro výuku.

Jako příležitost k rozvinutí podnikatelských dovedností jsou pro studenty důležité i praktické pracovní zkušenosti. Lambertova zpráva proto obsahuje řadu námětů k jejich zabezpečování a doporučuje, aby univerzity dělaly více na podporu kontinuální profesní přípravy zaměstnanců ekonomické sféry. Zvláště by se to mělo týkat zaměstnanců malých a středních podniků, protože ty, na rozdíl od velkých podniků, nemají obvykle možnosti k tomu, aby samy zabezpečovaly další odbornou přípravu svých zaměstnanců.

Průmyslové společnosti jsou v podstatě spokojeny s kvalitou vysokoškolských absolventů – svých zaměstnanců, ačkoli stále existují určité nesrovnalosti mezi jejich potřebami a kurzy nabízenými některými univerzitami. Studenti by měli vědět, co čeká absolventy jednotlivých univerzitních kurzů po nástupu do praxe – jaké jsou požadavky na jejich znalosti a dovednosti a jaká bude výše platu.

V kontextu pokračující diverzifikace vysokoškolského vzdělávání se objevila další významná inovace: V Anglii a Walesu byly zavedeny „základní tituly“ (Foundation degrees), udělované po dvouletém vysokoškolském studiu.

Nové dvouleté „základní tituly“ se úspěšně rozvíjejí jako vysokoškolské kvalifikace zaměřené na praxi. Jedním z klíčových rysů těchto kvalifikací je, že důležitou roli v navrhování kurzů hrají zaměstnavatelé. Studenti si tak mohou být jisti, že získají odborné poznatky a dovednosti, které jsou skutečně potřebné pro jejich pracovní uplatnění.

Velké soukromé společnosti jako KLM a Rover vyvinuly „základní tituly“ proto, aby uspokojily své potřeby modernizace pracovní síly. Střední a drobné soukromé podniky velmi ochotně absolventy se základními tituly zaměstnávají, třebaže zpravidla nemají možnost významněji se podílet na tvorbě jejich koncepce. Ve veřejném sektoru Ministerstvo obrany i Ministerstvo zdravotnictví shledaly, že podpůrný přístup k základním titulům, jejichž dosahování přispívá k lepšímu uplatnění absolventů v pracovním procesu, je velmi cenný. Ministerstvo zdravotnictví nedávno oznámilo, že kterýkoli zaměstnanec zdravotní služby s pětiletou dobou pracovního nasazení může být zařazen do odborné přípravy vedoucí k odpovídajícímu základnímu titulu. Pro učitele jsou nové základní tituly vyvíjeny jako cesta k bakalářským kurzům vedoucím k titulům „Bakalář vzdělávání“ (BEd.). Určené základní tituly budou částí nového rámce standardů a kvalifikací předpokládaných pro učitelské asistenty vyšší úrovně. Tím, že základní tituly poskytují důležité perspektivy dalšího kariérního vývoje pracovníků ve všech oblastech, hrají klíčovou roli v modernizaci privátního i veřejného sektoru pracovních sil.

Jak je v Bílé knize zdůrazněno, je třeba pevně základní tituly zakotvit a zabezpečit, aby byly široce

Č L Á N K Y

akceptovány zaměstnavateli i studenty. Až se stanou hlavním nástrojem expanze celého vysokého školství, pomohou radikálně zlepšit přenos odborných technických poznatků a dovedností do průmyslu, obchodu i služeb, a to nejen pro mladé lidi, ale také pro dospělé pracovníky vracející se do kvalifikačních kurzů, aby aktualizovali své odborné technické poznatky a dovednosti.

K dosažení všech těchto cílů navrhuje se v dokumentu Bílá kniha o budoucnosti britského vysokého školství:

- vytvořit ze základních titulů standard dvouleté kvalifikace tak, že se umožní včlenit do jejich rámce dosud udělované „vysokoškolské národní certifikáty“ a „vysokoškolské národní diplomy“ („HNCs“ a „HNDs“);
- poskytnout rozvojové finance na rozpracování návrhů kurzů vedoucích k novým základním titulům pro klíčové sektory zaměstnanosti, vysokoškolské instituce a koleje dalšího vzdělávání, což by jim umožnilo rozšířit záběr výuky;
- požádat Radu pro financování vysokého školství v Anglii o provedení průzkumu úrovně financování, aby se zajistilo, že se budou adekvátně reflektovat srovnatelné náklady na zavedení základních titulů v porovnání s jinými formami kvalifikací ve vysokém školství;
- uznat význam základních titulů a poskytnout jim vyšší status ve stupnici kvalifikací; ti, kteří získají základní titul, budou mít právo užívat písmena „FDA“ (tj. „Foundation degree of arts“ pro předměty z oblasti společenských věd) nebo „FDSc“ („Foundation degree of science“ pro předměty z oblasti přírodních věd) za jejich jménem;
- dosáhnout toho, aby základní tituly vytvářely část souvislého vzestupného žebříčku kvalifikací, který poskytne studentům výběr jejich možných příštích kroků; povolit univerzitám větší flexibilitu v určování uspořádání kvalifikační progresy, aby byly lépe uspokojovány potřeby studentů a zaměstnavatelů;
- bude podpořen rozvoj základních titulů a jejich kvalita v institucích dalšího vzdělávání.

Ve výuce a studiu nutno dosahovat excellence: výuka vysoké kvality musí být uznávána a oceňována.

Do reformy vysokého školství v Británii se proto zahrnuje:

- dodatkové financování excellence nejen ve výzkumu, ale také ve výuce: přibudou další prostředky na hrazení modernizace výukového procesu; bude oceňována kvalitní výuka a poskytováno více stipendií nejlepším studentům;
- vytváření center excellence k oceňování vynikajících výsledků kvalitní výuky a k podpoře vysokých úrovní praktického výcviku;
- zabezpečování lepších informací pro studenty včetně publikace sumářů zpráv externích hodnotitelů vysokých škol, které pomohou studentům vybrat si školy s vyšší a nejvyšší kvalitou výuky;
- vytváření nových národních profesních standardů výuky a nové celostátní organizace k rozvoji a podpoře kvalitní výuky – „Akademie pro kvalitu výuky“ (The teaching Quality Academy);
- pokračování v podpoře růstu počtu studentů k 50 % ve věkové skupině 18–30letých, hlavně prostřednictvím šíření dvouletého studia se zaměřením na základní tituly (foundation degrees);
- utužování spolupráce se zaměstnavateli při dalším šíření základních titulů tak, že budou získávání pro poskytování různých finančních stimulů studentům, kteří usilují o získání titulů;
- posilování spojení mezi dalším a vysokoškolským vzděláváním; zvětší se tím možnosti studentů pokračovat ve studiu a dosahovat jak základních titulů, tak i vyšších kvalifikací;
- docilování větší flexibility ve studijních programech, zlepšení podpory studentů při dosahování základních i vyšších titulů v řádném i externím studiu.

Závěry

- (1) Otázky rozvoje spolupráce vysokých škol s průmyslem se staly významnou součástí celkové kon-

cepce současné reformy vysokého školství v Anglii a v návaznosti fakticky v celé Británii. Na otázky spolupráce se v Británii klade neobyčejně vysoký důraz. Jsou posuzovány a řešeny komplexně. Zapadají do celku vzdělávacích i výzkumných činností vysokých škol. Souvisejí bezprostředně s problematikou financování škol a také nového vylepšování organizačních vztahů a managementu vysokých škol, utužování vazeb škol ke komunitě, posilování jejich celkového přínosu k regionálnímu rozvoji.

- (2) Mezi priority v souvislosti se spoluprací s průmyslem patří další posílení financování vysokých škol z veřejných zdrojů, jeho různých proudů, a zvláště pak tzv. třetího toku veřejných financí, reprezentovaného především Vysokoškolskými inovačním fondem (HEIF). Veřejné financování je zde použito také jako prostředek dalšího posílení toků financí plynoucích do vysokého školství přímo ze sféry průmyslu.
- (3) Do popředí vystoupilo rovněž regionální hledisko spolupráce vysokých škol s průmyslem (vedle neustále dále sledovaného místního a celostátního hlediska), což znamená především všestrannou podporu Regionálních rozvojových agentur (RDAs).
- (4) V koncepci rozvoje výzkumu je souvislost s otázkami spolupráce s průmyslem zřejmá zvláště v zakládání společností pro realizaci výzkumných výsledků u vysokých škol, fungujících často jako společné podniky škol a průmyslu, a v poskytování licencí a patentů pro průmysl.
- (5) V koncepci vysokoškolského vzdělávání je souvislost s otázkami spolupráce s průmyslem patrna

zvláště v oblasti kontinuálního profesního vzdělávání, ve fungování Sektorových rad pro odbornou přípravu a v neposlední řadě i v zavádění nových „základních titulů“, udělovaných na závěr dvouletého vysokoškolského studia.

- (6) Výrazná je orientace vysokých škol na spolupráci v určitých oblastech výzkumu a vzdělávání nejen s velkými podniky, ale výslovně také – s malými a středními podniky. Velké podniky si mohou poradit samy například s odbornou přípravou („doškolením“) svých zaměstnanců. Malé a střední podniky k tomu nemají dostatek kapacit. A právě zde může být přínos vysokých škol velmi užitečný. Spolupráce se středními a malými podniky nesmí být živelná, nutno ji záměrně organizovat.
- (7) Spolupráce vysokých škol ve všech typech a formách – starých i nových – je zabezpečována nejen finančně, ale také institucionálně. Jsou vždy vytvářeny a podporovány příslušné organizační útvary se speciálním zaměřením, které co nejpřesněji odpovídají danému typu a formě spolupráce.

Literatura:

- The Future of Higher Education.
Department of Education and Skills. London, January 2003
<http://www.dfes.gov.uk/highereducation/hestrategy/pdfs/DfES-HigherEducation.pdf>
- Lambert Review of Business-University Collaboration.
Final Report. London, December 2003
<http://www.lambertreview.org.uk>
- Business and the Community
<http://www.hefce.ac.uk/reachout/>
- Higher Education Bill
(Bill 67/2004)
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200304/cmbills/067/2004067.pdf>

